

Regeringen

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

U 2021/02459

Stockholm 2021-09-30

Remissyttrande

Sveriges Television överlämnar härmed yttrande över Pliktmaterialutredningens betänkande *Papper, poddar och ... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial* (SOU 2021:32).

Utredningen har träffat SVT under arbetets gång och företaget har haft möjlighet att lämna kommentarer och har fått klargöranden och förtydliganden i flera delar. Vi har begränsat kommentarerna till de delar av förslaget där vi har invändningar.

Sabina Rasiwala Hägglund

HR & Kommunikationsdirektör, t.f. Strategichef

1 § Syftet med pliktmaterial

Utredningen anför att

”Pliktmaterial är en demokratisk resurs som samlas in för att bevara uttryck för det offentliga samtalet och för att tillgodose rätten att ta del av och skapa kunskap, åsikter och andra uttryck. Pliktmaterial är en del av kulturarvet som ska tillhandahållas över tid för forskning och annan användning.”

SVT har förståelse för utredningens resonemang om att det finns ett allmänintresse i att kulturarvet inte bara bevaras utan också görs tillgängligt för framtida användning. Vi vill dock påminna om att en sådan användning måste begränsas till tydligt angivna syften då den riskerar att kollidera med andra viktiga i författningar skyddade intressen.

SVT konstaterar att utredningen i syftesbestämmelsen med formuleringen

”...som ska tillhandhållas över tid för forskning *och annan användning* (vår kursivering).”

de facto föreslår en utvidgning av syftet med pliktleveranser utan att tydliggöra varför denna utvidgning föreslås eller vad som avses mer specifikt med ”annan användning”. Utredningen har heller inte analyserat vilka konsekvenser en sådan utvidgning skulle kunna få.

SVT som medieföretag och dataskydd

SVT har liksom andra medieföretag ett publicistiskt ansvar gentemot medverkande i våra program vad gäller när och hur våra program görs tillgängliga för allmänheten. Pliktmaterialet kan, som konstateras i betänkandet, innehålla en stor mängd känsliga personuppgifter, uppgifter om lagöverträdelse, övriga integritetskänsliga uppgifter samt uppgifter avseende registrerade som behöver extra skydd såsom t.ex. barn. Det kan därtill ha varit en villkorad förutsättning för medverkan, att programmet efter i tiden aktuell publicering inte ska göras ytterligare tillgänglig för allmänheten.

Pliktmaterial från SVT kan, med stöd av det föreslagna syftet med lagstiftningen och utvidgningen ”*annan användning*” (vår kursivering), göras tillgängligt för var och en utan någon tydlig begränsning avseende hur pliktmaterial får användas. Detta påverkar i stor utsträckning SVT:s möjlighet att styra hur innehåll i våra program görs tillgängligt för allmänheten.

Den föreslagna utvidgningen skulle negativt kunna påverka allmänhetens förtroende för SVT och leda till att personer inte vill medverka i program som kan vara av stort samhällsintresse. För SVT och samhället i stort är det således viktigt att uppgifter som SVT samlar in inte sprids på annat sätt än vad den person som uppgifter avser hade skäl att tro vid insamlande/ursprungliga behandlingen. Därvid är nyttjande i arkiv, forskning och statistik i enlighet med art 89 dataskyddsförordningen mindre problematiskt, medan nyttjanden inom ramen för formuleringen ”annan användning” framstår som alltför öppen och obegränsad.

Medlemsstaterna får enligt dataskyddsförordningen artikel 89 föreskriva undantag från registrerades rättigheter om behandlingen sker för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål. I förslaget till pliktmateriallag är det uppställda syftet med den behandling som får ske till följd av pliktmateriallagen dock betydligt bredare. Behandling för ”*annan användning*” (vår kursivering), omfattas inte av art 89 som ger medlemsstaterna möjlighet att föreskriva undantag från registrerades rättigheter.

SVT anser således att det kan ifrågasättas om författningsförslaget är förenligt med de krav avseende skydd för enskildas grundläggande rättigheter, inklusive skydd för personuppgifter, som framgår av Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, regeringsformen samt dataskyddsförordningen.

Lagen bör därför – både vad gäller rätt att behandla och undantag från registrerades rättigheter – föreskriva högt ställda krav på skyddsåtgärder. Undantagen ska inte sträcka sig längre än vad som framgår av dataskyddsförordningen.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrker SVT den föreslagna utvidgningen till *”och annan användning”* och förordar att den helt tas bort.

7 § Leveransplikt för pliktmaterial som består av material i databas även om det inte omfattas av grundlagsskydd

Utredningen föreslår i förslaget till pliktmateriallag, 7 §, införande av leveransplikt för material i databaser som omfattas av 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen, oberoende av om det skyddas av grundlag. Bestämmelsen har följande lydelse:

”Leveransplikt gäller för pliktmaterial som består av material i databas som avses i 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen även om det inte omfattas av grundlagsskydd under förutsättning att den som har låtit framställa och gjort materialet tillgängligt, framställer och gör tillgängligt sådant material i yrkesmässiga former eller annars på ett sätt som innebär att

- det sker i en verksamhet av större omfattning, och

- en inte obetydlig andel av allmänheten tar del av materialet.”

Som förutsättning för leveransplikten anges således endast att materialet framställs och görs tillgängligt i yrkesmässiga former eller annars på ett sätt som innebär att det sker i en verksamhet av större omfattning, och en inte obetydlig andel av allmänheten tar del av materialet.

Enligt vad som anges i betänkandet är bestämmelsen bl.a. 'avsedd att i större utsträckning än idag träffa material som publiceras i "nya medier" som bloggar, vloggar och podcasts och material som publiceras i social media' (s. 211). För att omfattas av leveransplikt krävs dock att det är "fråga om något som kan betraktas som en egentlig publikation, t.ex. ett blogginlägg, ett avsnitt av en podcast eller blogg, en artikel eller dylikt. Rena flöden i social media med bilder, text eller rörlig bild faller utanför. Detsamma gäller kommentarsfält, chattar, diskussionsforum etc. Material som publiceras i social media och som endast är avsett att vara tillfälligt tillgängligt omfattas inte heller (t.ex. inlägg som är förinställda att försvinna efter viss tid)". "Vidare krävs att materialet i sig har viss omfattning. Detta innebär att det ska vara fråga om regelrätta publikationer, inte korta notiser, kommentarer eller liknande. Det ska ha krävts en viss arbetsinsats i form av personella eller ekonomiska resurser för att framställa materialet. Som nämnts ovan omfattas inte rena flöden i sociala medier, kommentarsfält etc." (s. 212-213).

Bestämmelsens ordalydelse, med ovan angivna utformning av kriterierna för leveransplikt, ger dock inte någon vägledning för den nyss citerade gränsdragningen mellan vilka publiceringar som omfattas och vilka som faller utanför. Där står inget om att leveransplikten förutsätter att

publiceringen ska kunna *"betraktas som en egentlig publikation"* etc. eller att *"det ska vara fråga om regelrätta publikationer, inte korta notiser, kommentarer eller liknande"*. Inte heller ger formuleringen av lagparagrafen något direkt stöd för exkluderingen av *"[r]ena flöden i sociala medier med bilder, text eller rörlig bild"*, *"kommentarsfält, chattar, diskussionsforum etc."*, och tillfälligt tillgängliga publiceringar, eller förutsättningen att det *"ska ha krävts en viss arbetsinsats i form av personella eller ekonomiska resurser för att framställa materialet"*.

Den avsedda gränsdragningen mellan vad som utgör leveranspliktigt material och vad som inte gör det enligt föreslagna 7 § framträder således först i utredningens resonemang på sidorna 211-213 i betänkandet, och förslaget framstår därmed som lagstiftning genom förarbetsuttalanden. Bestämmelsen uppfyller därmed inte de krav på tydlighet som man rimligtvis måste kunna ställa på en lagstiftning som ålägger enskilda skyldigheter, i detta fall en leveransplikt av pliktmaterial, som dessutom av myndighet kan förenas med vitesföreläggande. Den ger därtill i praktiken myndigheten ifråga makten att dra de gränser för leveransplikten som borde framgå av själva lagen. Utredningen konstaterar på sidan 213 i betänkandet att bestämmelsen *"innehåller inslag av bedömning"*, vilket enligt vår mening är en kraftig underdrift, då den i mycket stor utsträckning i själva verket överlåter till myndigheten att i sin verksamhet utforma leveranspliktens omfattning.

Med förslagets nyss redovisade utformning av § 7 är det för SVT t.ex. mycket oklart i vilken omfattning som medieföretagets publiceringar i s.k. sociala medier utgör material som ska lämnas med leveransplikt. Om gränsdragningen inte kan göras tydligare i lagtexten, bör lagtexten i vart fall inte ålägga den enskilde en skyldighet att fullgöra leveransplikt. Egeninsamling från KB kan då framstå som ett alternativ.

Med hänvisning till det ovanstående avstyrker SVT införande av leveransplikt för icke-grundlagsskyddat material i databas enligt den föreslagna regleringen.